

POSTANOWIENIE

Dnia 16 lutego 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa P. O. i M. O.

przeciwko A. F. i B. F.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 16 lutego 2012 r.,

zażalenia pozwanych A. F. oraz B. F.

na postanowienie o kosztach procesu zawarte w punkcie drugim wyroku

Sądu Apelacyjnego

z dnia 8 lutego 2011 r.,

- 1) zmienia zaskarżone postanowienie w ten sposób, że zasądza solidarnie od P. O. i M. O. tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej na rzecz A. F. kwotę 12.900 (dwanaście tysięcy dziewięćset) zł i na rzecz B. F. kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) zł;**
- 2) oddala zażalenia w pozostałej części;**
- 3) znosi wzajemnie koszty postępowania zażaleniowego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 8 lutego 2011 r. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony apelacją pozwanych wyrok Sądu Okręgowego z dnia 19 maja 2010 r. w ten sposób, że oddalił powództwo i zasądził solidarnie od powodów P. O. i M. O. na rzecz pozwanych A. F. i B. F. po 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt I); zasądził solidarnie od powodów P. O. i M. O. tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej na rzecz pozwanego A. F. kwotę 11.100 zł i na rzecz pozwanej B. F. kwotę 3.600 zł (pkt II) oraz nie obciążył powodów obowiązkiem uiszczenia części opłaty od apelacji, od uiszczenia której pozwani byli zwolnieni (pkt III).

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego zostało oparte na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 zd. pierwsze k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. oraz na podstawie przepisów § 13 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 7, § 4 ust. 1 oraz § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.). Rozstrzygając o kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd Apelacyjny uwzględnił, że wobec działania nowoustanowionych przez pozwanych pełnomocników procesowych (adwokatów) już po wniesieniu apelacji, stan sprawy, a przez to i nakład pracy tych pełnomocników nie uzasadniał zwrotu kosztów związanych z zastępstwem w pełnej stawce minimalnej, stąd obniżenie tej stawki do połowy.

Od zawartego w punkcie drugim wyroku postanowienia o kosztach postępowania apelacyjnego zażalenia wnieśli pozwani. Pozwany A. F. zaskarżył je w części zasądzającej na jego rzecz zwrot kwoty 11.100 zł i wniósł o jego zmianę poprzez podwyższenie tej kwoty do 14.717 zł. Pozwana natomiast zaskarżyła postanowienie w części zasądzającej na jej rzecz od powodów kwotę 3.600 zł i wniosła o jego zmianę poprzez podwyższenie tej kwoty do 7.217 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie jest w pełni uzasadnione stanowisko Sądu Apelacyjnego, że przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów

nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm., zwanego dalej: „rozporządzeniem”) nie zawierają ograniczeń w możliwości przyjęcia za podstawę zasądzenia opłaty za czynności adwokata z tytułu zastępstwa prawnego kwoty niższej od stawki minimalnej. Zgodnie z § 2 ust. 2 powołanego rozporządzenia, podstawę zasądzenia opłaty, o której mowa w ust. 1, stanowią stawki minimalne określone w rozdziałach 3-5. Opłata ta nie może być wyższa niż sześciokrotna stawka minimalna ani przekraczać wartości przedmiotu sprawy. Użycie w rozporządzeniu pojęcia stawki minimalnej oznacza, co do zasady, że stanowi ona minimalne „wynagrodzenie” – według terminu użytego w art. 98 § 3 k.p.c. – jakie przysługuje adwokatowi za prowadzenie danego rodzaju sprawy i które, jako składnik kosztów procesu, jest podstawą rozliczeń tych kosztów między stronami procesu. Nie ma przeszkód, aby strona korzystająca z pomocy adwokata umówiła się, przy zastosowaniu kryteriów określonych w § 3 ust. 1 rozporządzenia, na opłatę w wyższej wysokości od minimalnej stawki opłaty przewidzianej za pomoc prawną dla danego rodzaju sprawy. W takim jednak przypadku, wysokość umówionego wynagrodzenia nie jest wiążąca dla sądu przy dokonywaniu rozliczenia kosztów procesu. Sąd, zasądzając opłatę za czynności adwokata z tytułu zastępstwa prawnego, zgodnie z art. 109 § 2 k.p.c. oraz § 2 ust. 1 rozporządzenia, bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy adwokata, a także charakter sprawy i wkład pracy adwokata w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. Uwzględnienie tych przesłanek następuje jednak w granicach określonych w § 2 ust. 2 rozporządzenia. Przepisy rozporządzenia przewidują możliwość zasądzenia kosztów zastępstwa prawnego w wysokości niższej od stawki minimalnej. Zgodnie z § 3 ust. 2, w wypadkach szczególnie uzasadnionych, gdy przemawia za tym sytuacja majątkowa lub rodzinna klienta albo rodzaj sprawy, adwokat może ustalić stawkę opłaty niższą niż stawka minimalna albo zrezygnować z opłaty w całości. W przypadkach, o których mowa w § 3 ust. 2, sąd może, odpowiednio, zasądzić koszty zastępstwa w wysokości ustalonej przez adwokata (§ 3 ust. 3 rozporządzenia). Analiza powołanych wyżej przepisów prowadzi więc do wniosku, że zasądzenie zwrotu kosztów procesu obejmujących koszty z tytułu zastępstwa prawnego strony przez adwokata poniżej stawek minimalnych może nastąpić jedynie w wypadkach określonych w § 3 ust. 2 rozporządzenia.

W sprawie nie ustalono, aby zachodziły okoliczności uzasadniające zastosowanie § 3 ust. 2 w zw. z § 3 ust. 3 rozporządzenia. W konsekwencji podstawą rozliczenia kosztów postępowania apelacyjnego powinny być przepisy § 13 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 7 i § 2 ust. 2 rozporządzenia, według których stawka minimalna za prowadzenie sprawy w postępowaniu apelacyjnym przed sądem apelacyjnym wynosi 75% stawki minimalnej (kwoty 7.200 zł), a jeżeli w pierwszej instancji nie prowadził sprawy ten sam adwokat – 100% stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł. Brak jest jednak podstaw do zasądzenia na rzecz pozwanych od powodów, czego domagają się pozwani, zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego przy zastosowaniu 100% stawki minimalnej opłaty, gdyż w postępowaniu apelacyjnym pozwani korzystali z pomocy nie tylko nowoustanowionych pełnomocników procesowych, ale także pełnomocników, którzy reprezentowali ich przed sądem pierwszej instancji. Pełnomocnictwa udzielone, odpowiednio, przez pozwanego dla radcy prawnego W. T. (k. 118) oraz przez pozwaną dla radcy prawnego R. Z. (k. 116) upoważniały ich do reprezentowania pozwanych w obu instancjach sądowych. Pełnomocnicy Ci reprezentowali pozwanych także w postępowaniu apelacyjnym, a po zgłoszeniu się nowych pełnomocników pozwanych nie zawiadomiono Sądu Apelacyjnego o cofnięciu im pełnomocnictwa. Z tej przyczyny, mimo ustanowienia przez pozwanych nowych pełnomocników należy się tytułem opłaty za ich reprezentowanie w postępowaniu apelacyjnym jedynie 75% stawki minimalnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 r., III CZ 35/11, Lex nr 897946).

Uwzględniając powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że zasądził od powodów na rzecz pozwanych kwoty tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego przy zastosowaniu opłaty stanowiącej 75% stawki minimalnej przewidzianej w § 6 pkt 7 rozporządzenia. W pozostałym zakresie zażalenie jako niezasadne podlegało oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 100 zd. pierwsze k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.

